

УДК 3378:611-054.6/-057.87(477.84)

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ  
НА КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ  
ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ  
І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ” НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ  
РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

**А. В. Гантімуrow, О. Я. Галицька-Хархаліс, Н. В. Флекей**

*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”*

**ORGANIZATION OF FOREIGN STUDENTS EDUCATIONAL PROCESS  
AT THE HUMAN ANATOMY DEPARTMENT OF SHEI “TERNOPIL  
STATE MEDICAL UNIVERSITY BY I. Ya. HORBACHEVSKY OF MPH OF  
UKRAINE” ON THE MODERN PERIOD OF MEDICAL EDUCATION  
DEVELOPMENT**

**A. V. Hantimurov, O. Ya. Halytska-Kharhalis, N. V. Flekei**

*SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”*

У статті подано узагальнені методики проведення навчального процесу на кафедрі анатомії людини ТДМУ та розкрито основні методи підходу щодо викладання даного предмета іноземним студентам.

The article presents the generalized methods of educational process at the Human Anatomy Department of TSMU and describes the basic approaches to teaching the subject to foreign students.

**Вступ.** Навчання іноземних студентів в Україні як один із напрямів розвитку системи національної освіти сприяє підвищенню іміджу української вищої школи на світовому рівні, є додатковим джерелом фінансування та є однією з ефективних форм культурного і наукового співробітництва, що сприяє зміцненню авторитету України на міжнародній арені.

Найбільшою популярністю в іноземних громадян користуються медичні і фармацевтичні спеціальності. На даний час понад 16 вищих медичних навчальних закладів України здійснюють підготовку іноземних фахівців, серед яких Тернопільський державний медичний університет займає одне з провідних місць за кількістю студентів-іноземців, яких тут навчається близько 1300 із 58 країн світу. Процес одержання освіти іноземним громадянином можна умовно поділити на такі етапи: одержання освіти на батьківщині, приїзд в Україну і навчання на підготовчому факультеті, підготовка за обраною спеціальністю у вузі, отримання диплома, післядипломна спеціалізація, повернення на батьківщину.

**Основна частина.** Значні зміни у суспільстві, які відбуваються в наш час, зумовлюють потребу у ви-

сококваліфікованих спеціалістах, підготовка яких базується на запровадженні нової системи вищої освіти, суттєвому вдосконаленні форм викладання, розробці нових навчальних програм, подачі інформації на більш високому та якісно новому рівнях.

На основі здобутого досвіду роботи закордонних вищих медичних навчальних закладів на кафедрах нашого університету запроваджено нову форму організації навчального процесу за кредитно-модульною системою із застосуванням методик “єдиного дня”, ліній практичних навичок, що докорінно відрізняється від прийнятої в інших українських університетах. Замість загальноприйнятої, так званої Н-системи навчання, на кафедрах університету запроваджено практично-орієнтовану Z-систему навчання, яка передбачає, що базовий процес навчання забезпечує поступовий перехід від теорії до практики.

Однією з перших та фундаментальних дисциплін, яку починають вивчати студенти-першокурсники, є “Анатомія людини”. Як наука і предмет викладання анатомія виділилась в окрему самостійну дисципліну на початку ХІХ ст. Про значення, яке надається знанням з анатомії, свідчить вислів видатного російського анатома проф. Е. Мухіна: “Лікар-неанатом – не тільки безкорисний, але й шкідливий”. Згодом

© А. В. Гантімуrow, О. Я. Галицька-Хархаліс, Н. В. Флекей

видатний акушер-гінеколог А. Губарев писав: “Без анатомії немає ні терапії, ні хірургії, а є лише прикмети та забобони”.

З перших занять викладання анатомії людини головним завданням професорсько-викладацького колективу кафедри є цілеспрямована виховна робота з формування мотивації та адаптації студентів-іноземців до умов навчання на кафедрі, до роботи в анатомічному музеї. Студенти мають в першу чергу оволодіти медичною термінологією, засвоєння якої потребує значних зусиль. Навчальний процес у ННІ морфології передбачає поряд із традиційними методиками викладання, такими, як використання вологих препаратів, рентгенівських знімків, впровадження новітніх технологій вивчення анатомічних об'єктів (КТ, МРТ), якими майбутні фахівці користуватимуться у повсякденній практиці. Принцип проведення практичних занять відповідає принципу “піраміди навчання Джорджа Міллера”, згідно з яким найбільше часу приділяється активним формам навчання – практичним заняттям та самостійній роботі (теоретичний виклад анатомічних структур, бачення цих анатомічних структур на вологих препаратах, муляжах, фантомі чи на трупному матеріалі, демонстрація усіх анатомічних структур під наглядом та самостійно і, нарешті, здача практичної навички з занесенням у звітний документ – матрикул). Демонстрація анатомічних утворів на трупі – це основна форма вивчення будови тіла людини, оскільки передбачає аудіовізуальне та кінестетичні види запам'ятовування та сприймання. Такий вид проведення практичних занять навчить студента самостійно вирішувати поставлені завдання і стане переходом від шкільного до університетського стилю навчання. Для оптимізації викладання анатомії викладачами кафедри реалізується принцип інтеграції міждисциплінарних зв'язків з іншими дисциплінами і галузями знань – гістологією, фізіологією, патологічною анатомією. Синхронізація вивчення будови і функцій сприяє більш глибокому розумінню, а отже, знижує ступінь механічного заучування навчального матеріалу з відповідних дисциплін. Впровадження щоденного тестового контролю знань сприяє об'єктивізації оцінювання знань та є потужним стимулом для студентів-іно-

### Список літератури

1. Гайворонский И. В. Формы и методы оптимизации учебного процесса на кафедре нормальной анатомии Российской военно-медицинской академии / И. В. Гайворонский, Г. И. Ничипурук // Морфология. – 2001. – № 5. – С. 96–99.

земців високоефективно працювати під час аудиторних занять.

Невід'ємною складовою навчального процесу є самостійна робота, яка традиційно полягає у препаруванні трупного матеріалу. Виявлені студентом у ході препарування факти надійно відкладаються у його пам'яті. Однак існує ряд перешкод у проведенні цього виду діяльності: з одного боку, студенти-іноземці інтегруються у самостійну роботу гірше, порівняно із українськими студентами, що обумовлене мовним бар'єром, іншою расовою приналежністю, різними релігійними та культурними переконаннями, а з іншого – цей вид діяльності законодавчо практично виключений з навчального процесу.

Якщо порівняно недавно стояло питання про те, чи потрібно активно впроваджувати інформаційні технології в такі “консервативні” дисципліни, як анатомія людини, то на даний час без них неможливо уявити діяльність дослідницького інституту, сучасного університету або ж кафедри зокрема. Для активізації пізнавальної діяльності студентів, кращого оволодіння практичними навичками, що так необхідно для майбутньої лікарської спеціальності, викладачами кафедри широко впроваджується застосування мультимедіа та комп'ютерних мереж, які сьогодні є важливою складовою інформаційних технологій не тільки для студента, а й для викладача. Все це дозволяє об'єднати весь комплекс доступних як студенту, так і сучасному досліднику джерел (графічних та текстових документів, відеоматеріалів та їх аудіосупроводу), надає віддалений доступ до інформації, чим дає змогу контролювати процес і якість навчання.

**Висновок.** Зростаючий розвиток суспільства зумовлює потребу у висококваліфікованих спеціалістах, підготовка яких базується на вдосконаленні форм викладання, подачі інформації на більш високому та якісно новому рівнях з використанням сучасних технологій навчання. Викладаючи предмет іноземцям, викладачі застосовують елементи індивідуалізації, особистісно-орієнтованої освіти, включаючи ряд таких особистісних аспектів, як інтелектуальні, психологічні та етнічні. Водночас не потрібно забувати і про традиційні методи, які в багатьох випадках незамінні.

2. How to Study Gross Anatomy // Medical Gross Anatomy. Introduction to the Course. The University of Michigan. – 2000.

3. Educational Philosophy and Practice // Medical Gross Anatomy. Introduction to the Course. The University of Michigan. – 2000.

Отримано 14.01.15